СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LVI. Ч. 114. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 18-го ТРАВНЯ 1948. No. 114. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 18, 1948. VOL. LVI.
ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

БІЛЬШІСТЬ СЕНАТУ ЗА ДОПУЩЕННЯ 200,000 СКИТАЛЬНИКІВ

Вашингтон, 16 травня. — За звідомленням пресової агенції Юнайтед Прес, переведено між членами сенату допити, хто з них є прихильником допущення 200,000 скитальників до Злучених Держав упродовж найближчих двох років. При допиті більшість, бо 55 сенаторів, заявилися за поправку до законопроєкту, який уже перейшов у правничій сенатській комісії і який передбачував допущення лише 100,000 нових імігрантів впродовж двох років. Сенатор Роберт Тефт, який рішає про напрям політики Республиканської партії, теж заявився за допущення 200,000 нових імігрантів так, як це передбачує законопроєкт палати. Багато сенаторів зголосили поправки до сенатського билу, щоб знести великі обмеження при допусканні нових імігрантів. Громадянський Комітет Здепласованих Осіб видав зазив до сенаторів, щоб вони негайно одобрили проєкт допущення 200,000 імігрантів без виріжнювання груп скитальників. Так, як тепер справи стоять, голосування над законопроєктом в справі імігрaції мало б прийти негайно після вирішення закону в справі контролі повеней. Коли б це не вдалося довершити біжучого тижня, то направно станеться наступного.

РАДІОВІ СТАНЦІЇ В СПРАВІ СКИТАЛЬНИКІВ.

Ню Йорк. — Старанням Вила Суддута, предсідника Комітету Гайдельберських Студентів, відбуваються радієві програми із виясненням справ скитальників в Европі. Програма з назвою „Генрі Фонда і Студенти Д.П.": відбуваються в такім порядку: в понеділок 17 травня від год. 3.30 до 4 попол. зі стації WQXR; у четвер 20 травня від год. 9 до 9.30 ввечір зі стації WNEW; а від год. 11.30 до 12 в півночі зі станції WMCA; у пятницю 21 травня від 12 год. в півночі до 12.30 після півночі зі стації WOV.

КОНГРЕС ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО НАРАД ПІД ЧАС ПАРТІЙНИХ КОНВЕНЦІЙ.

Вашингтон. — Лише 5 тижнів часу бракує до красних конвенцій, скликаних до Филаделфії для назначення кандидатів на вибір президента Злучених Держав обома великими політичними партіями й тому росте турбота, що зробиться з великим навалом праці в конгресі. Передумують проєкти, щоб не закривати конгресу, а лише перервати його на час Республиканської конвенції, яка почнеться 21 червня, а опісля зійтися на дальші наради аж до відкриття Демократичної конвенції 12 липня.

ЮНІЯ ВІДКИДАЄ ПРОЄКТ ФОРДА ДЛЯ ЗНИЖКИ РОБІТНИЧОЇ ПЛАТНІ.

Дітройт. — Відділ 600, юнії Юнайтед Отомобил Воркерс, ухвалив дати $125,000 на допомогу страйкуючим членам у підприємстві Крайслера, а крім цього рішив відкинути проєкт знижки робітничої платні, з яким виступило підприємство Форд Мотор Компані. Проєкт Форда викликав здивування тим, що замісць підтримати третю рунду в боротьбі за підвишку платні після покінчення війни, він піддав думку, щоб почати кампанію за знижку платень для „забезпеки публики". Представник Форда заявив, що як би признати підвишку платні для 108,000 робітників у його підприємстві, то це спричинить небувалу інфляцію, а в наслідок цього прийде й конець теперішнім великим заробіткам і постійному зайняттю робітників. Представник автомобілевої юнії назвав проєкт Форда „фантастичним", а для точного обговорення справи юнія скличе окреме зібрання.

РУТЕР ВИЙШОВ ЗІ ШПИТАЛЮ.

Дітройт. — Волтер Рутер предсідник юнії автомобілевих робітників, якого ранив важко незнаний напасник ввечір 20 квітня і перестрілив йому руку, вийшов зі шпиталю після 26 днях лікування. Лікарі кажуть йому залишитися під домашнім доглядом ще зо три тижні. Хоч за вишукання напасника призначено понад $100,000 нагороди, досішні пошукування поліції показалися без резульвату.

ВИЙШЛА КНИЖКА ГУЗЕНКА „ЗАЛІЗНА ЗАСЛОНА".

Ню Йорк. — Водночас із фільмом „Залізна Заслона", яку виставляють в 500 театрах, появилася в книгарському обороті книжка зпід пера Ігоря Гузенка під таким самим наголовком. З книжки пізнається, що Гузенко був уроджений в селі Рогачов під Москвою в 1919 р. Його мати була вчителькою, а батько був вояком, однаке згинув під час революційної війни. Найбільше враження в книжці робить частина книжки, в якій автор описує знущання енкавидистів. Він доводить, що Совєти послугуються голодом як терором для приборкання населення, а не як системою для всіх, бо державні урядовці й партійці дістають обильні харчі. Про комунізм в Америці пише Гузенко як про пяту колону, яка послугується неморальними, небезпечними і безскрупулятними методами.

Гузенко, як звісно був урядовцем совєтської Амбасади в Канаді і відкрив пляни Совєтів для крадіжі атомової тайни.

АТОМОВА ВІЙНА ДАРЕМНА ТВЕРДИТЬ ФАРЛІ.

Ню Йорк. — У промові до 1,000 членів на сніданні після св. Причастя у неділю виголосив промову бувший секретар пошт, Джеймс А. Фарлі. Він, як звісно, наставлений ворожо до затій Совєтського Союзу, одначе не є прихильником атомової війни.

Він того погляду, що в атомовій війні згине 97 відсотків невинних людей. Тому, що лише 3 відсотки росіян є комуністами, то їх не можна буде досягнути атомовою бомбою. Якщо б дійшло до третьої війни, то людство буде знищене, одначе Фарлі не вірить, що війна прийде. Найліпший спосіб недопустити до війни, на думку Фарлія, є бути готовим до неї кожної хвилини.

Вашингтон дає сильну підтримку жидівській державі Ізраїля

Вашингтон, 16. травня. — Уряд Злучених Держав готовий дати всю можливу підтримку новопроголошеній жидівській державі Ізраїля в Палестині. Це визнати не лише з цього, що президент Труман негайно після проголошення незалежности Ізраїля в пятницю ввечір признав ізраїльський уряд в Тель Авів як „де факто" уряд, але теж поробив старання, щоб Ворен Р. Остин, делегат Злучених Держав в Обєднаних Державах представив відповідно справу Ізраїля в цій організації. З огляду на вісті про напад Єгипту на нову ізраїльську державу, американський уряд призадумується над знесенням заборони вивозу зброї до Палестини. Одначе уряд хоче наперед призбирати всю правду про розголошений наїзд. З поінформованих джерел звідомляють, що уряд хоче назначити свого посла до уряду Ізраїля і прийняти ізраїльського посла у Вашингтоні. Та це буде залежати у великій мірі від того, яке становище займуть Обєднані Держави в ізраїльській справі.

Трудноші в палестинській справі наростають тому, що лише Ізраїль має справжній уряд, а арабська частина його не встановила. Отже треба вирішити питання, як адміструвати цю частину Палестини, з якої, на підставі рішення Обєднаних Держав, мала б повстати Арабська держава попри Ізраїльську.

БОГОТА ПРИЙМАЄ НА СЛУЖБУ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛИСМЕНІВ.

Богота, Колюмбія. — Колюмбійська амбасада у Вашингтоні дістала доручення заключити контракт з американськими полисменами для піонірської поліційної служби у Боготі. Вони мали б творити американську місію для вишколу поліції в Колюмбії. Між американськими полисменами мають бути інструктори загальної поліційної служби, а теж і тайної поліції.

Зі Злучених Держав спроваджує колюмбійський уряд залізничий виряд вартости $4,000,000 для направи ушкоджень, які зазнали залізниці під час недавнього вибуху революції.

ТАЄМНИЧА СМЕРТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО КОРЕСПОНДЕНТА В ГРЕЦІЇ

Атени, Греція, 17. травня. — Американський генеральний консуль в Салоніці повідомив вчора, що там на березі моря знайдено викинене водою тіло шефа американських кореспондентів на Близький Схід для Колумбія Бродкестинг Систем, 34-літнього Джорджа Полка. Його руки і ноги були зв'язані. В поліційному повідомленні стверджено, що Полк згинув від кулі в потилицю. Додатково вияснено, що Полк намагався приготовити для своєї радіовисильні репортаж про події в Греції збоку большевицьких партизанів та хотів дістати інтерв'ю з їхнім ватажком. В тій цілі він порозумівся з большевицькими агентами і намагався передістатися на терени, опановані большевиками. Перед своїм виїздом він мав вислати свої документи місцевій поліції, але їх опісля знайдено на вулиці. Існують оправдані підозріння, що Полка вбили большевики, хоча фактів та подробиць вбивства ще не стверджено, зглядно не подано до відома. Премієр Софуліс заповів дбайливе дохоження, щоби вияснити цей злочин, поповнений над американським кореспондентом.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЯК УТІК З АМБАСАДИ В МОСКВІ.

Вашингтон, 16. травня. — Молодий, 21-літній сержант американської армії, який два роки перебував при боці бюра американського військового аташе в амбасаді, здезертирував зі свого посту і повідомив письменно амбасаду, що він залишається в Совєтському Союзі. Таку оповістку оприлюднює департамент стейту, подаючи деякі ближчі інформації про вояка. Є це Джеймс М. МекМилен з Болдер, у стейті Колорадо, який вступив до армії щойно 1945 р. Як недосвідчений хлопець, він упав жертвою затій зручної совєтської агентки, Галини Д. Біконіш, яка уже попередно звела іншого американського вояка, вийшовши за нього заміж, а опісля з ним розвелася. Досі американська амбасада не могла довідатися, де перебуває МекМилин. Якщо б він повернувся до Злучених Держав, його жде військовий суд.

Австрія бажає американської окупації зі страху перед Совєтами

Відень, 17. травня. — Переведена в Австрії анкета виявила, що величезна більшість австрійців бажає собі окупації західних союзників зі страху перед большевизмом. Австрійці бояться, що на випадок закінчення окупації західних союзників, большевики негайно повторили б в цій країні те саме, що зробили вже в інших, в останньому в Чехословаччині, захоплюючи владу силою та встановлюючи терористичний режим комуністичних виконавчих комітетів. Ще минулого літа австрійський парлямент прохав відкликання окупаційних військ ще перед підписанням мирового договору. Сьогодні вже тільки не цілих 20% послів піддержують ще цю саму думку; понад 80% воліють, щоби західні союзники залишилися в Австрії. Анкета рівночасно виказала, що майже всі австрійці одобрюють Плян Маршала, як один з найважливіших перешкод для дальшого поширення большевизму.

НІМЦІ ОБХОДЯТЬ РІЧНИЦЮ РЕВОЛЮЦІЇ В 1848 РОЦІ.

Франкфурт над Майном, 17. травня. — Західна Німеччина урочисто обходить 100-річчя німецької революції з 1848-го року та створення тоді першого німецького парляменту. Німецький мейор цего міста, Вальтер Кольб, в своїй промові з цеї нагоди до німців назвав порівнання між цею подією з перед 100 років в Німеччині та американськими ідеалами свободи, що єдині можуть запевнити мир і прогрес людства.

Українська Громада в Ню Йорку вшанувала пам'ять С. Петлюри

Ню Йорк, 17. травня. — Старанням Української Стрілецької Громади тут вшановано вчора пам'ять Головного Отамана Симона Петлюри, що в дні 25-го травня 1926 року згинув на вулиці Парижа від кулі насланої Москвою скритовбивчої руки. Академію попередила Служба Божа і Панахида в місцевій Українській Православній Церкві св. Володимира, що їх вподлуже відправив о. Лев Весоловський, виголосивши теж відповідну проповідь та згадавши покійного Отамана як великого борця за волю України. Академія відбулася в місцевій церковній галі, що її вщерть виповнили представники українського громадянства міста Ню Йорку і околиць. Між приявними було теж чимало нових українських імігрантів. На сцені видніє артистичний портрет покійного Головного Отамана, прибраний цвітами. Академію відкрив д-р Л. Мишуга, промовляючи від імені Стрілецької Громади, отже від імені цих бувших вояків Українських Придніпрянської та Галицької Армій, які Об'єднані в Штабі Головного Отамана славою вкрили українські прапори в своєму поході до золотоверхого Києва в літі 1919 року. Головний Отаман Симон Петлюра, що вів українську націю до бою за волю, сам став символом цеї боротьби за державність. Опісля, як політичний емігрант, він з черги дав приклад невсипущої праці для визвольної ідеї поза межами України. Віддаючи пошану Покійному, як Головному Отаманові і голові У. Н. Р., ми вшановуємо рівночасно усіх поляглих борців за волю України та усіх тих, що були поставлені в її прово...

(Докінчення на стор. 3-тій)

МОСКВА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ЕКЗЕКУЦІЙ В ГРЕЦІЇ.

Атени, 17. травня. — Московська радіовисильня передала повідомлення, що совєтський представник в Атенах вручив грецькому урядові гостру протестаційну ноту проти масових екзекуцій засуджених на смерть за звичайні злочини вбивства грецьких большевиків. Рівночасно радіовисильня твердить, що Москва буде домагатися поставлення Греції за це перед міжнародним судом. Греки розстріляли кілька десятків засуджених по закону злочинців і проти цего протестує Москва, що без закону вимордувала в найбільш жорстокий спосіб мільйони людей, ще й досі продовжуючи ці злочини народовбивства.

ДЕРЖАВА ІЗРАЇЛЯ

ЖИДІВСЬКА ДЕРЖАВА В ПАЛЕСТИНІ ДОКОНАНИМ ФАКТОМ; АМЕРИКА ВИЗНАЛА НОВУ ДЕРЖАВУ; БРИТАНІЯ ДОЖИДАЄ.

Жиди в цілому світі в допомозі своїй батьківщині.

Тель Авів, Ізраїль, 17 травня. — Опівночі з п'ятниці на суботу, дня 15 травня, одну хвилину після закінчення британського мандату в Палестині, там проголошено формально жидівську суверенність, з офіційною назвою Держава Ізраїля. Тим самим здійснилися мрії сіоністів і жидів, після 2,000 років мандрівки та скитання по світі, здобули обі частину землі, до якої мають історичні претенсії та яку називають своєю батьківщиною. Держава Ізраїля народилася в боротьбі та була створена жертвами крови і майна жидів в цілому світі. Першим премієром Держави Ізраїля вибрано Давида Бен-Гуріона, першим міністром закордонних справ — Моше Шертока, а ввечорі 16 травня вибрано першим президентом сеніора сіоністичної політики, д-ра Хаїма Вайцмана. Тимчасовою столицею нової держави Ізраїля є місто Тель Авів. Державним гербом є Давидова зірка, а прапором — Давидова зірка на білому полі та зі синіми пасмами по боках. Проголошення держави Ізраїля викликало велике ентузіязм серед жидів в цілому світі і вони продовжують свої демонстрації з цеї нагоди. Багато жидів з цілого світу, головно задержані британцями на Кипрі нелегальні емігранти та переміщені особи зі західної Европи тепер їдуть до Палестини, допомагати в будові і обороні своєї батьківщини. Держава Ізраїля, негайно після її проголошення, була визнана офіційно Злученими Державами Америки та заповіджено швидку виміну дипломатичних представників. Англія зі свого боку зайняла резервове становище і ані не визнає, ані не заперечує. Ізраїльський уряд вже теж звернувся до Організації Об'єднаних Держав, прохаючи прийняття в члени. Проголошення сіоністичної держави в Палестині відбулося широким вігомоном в цілому світі та стало першою політичною подією останнього часу.

ІЗРАЇЛЬСЬКО-АРАБСЬКА ВІЙНА.

П'ять арабських армій в поході на Палестину. Арабська авіяція бомбардує столицю держави Ізраїля.

Єрусалим, Палестина, 17 травня. — Негайно після закінчення британського протекторату та проголошення держави Ізраїля в цій країні, арабські армії з Єгипту, Трансйорданії, Сирії, Ливану та Іраку перейшли кордони Палестини та почали її підбій. Єгипетська авіяція виконує по три-чотири налети на столицю Ізраїля, Тель Авів, бомбардуючи її. Арабські армії, що розпоряджають модерним озброєнням, посуваються в глиб країни, тоді як ізраїльська армія закріплює свої старі позиції та здобуває нові. Ізраїльський уряд звернувся до Ради Безпеки О.Д. домагаючись негайної акції для здержання арабської інвазії і Рада Безпеки відбула в цій справі нагле засідання. Перед винесенням конкретних рішень, дожидається ще офіційного потвердження наїзду та провірки положення Комісією О. Д. В самому Єрусалимі ведуться бої, дарма, що міжнародні організації та інші держави намагалися закріпити в цьому місті стан примиря, щоб не допустити до воєнних знищень. За розвитком подій в Палестині та перебігом ізраїльсько-арабської війни поодинокі країни слідкують з великою увагою.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СТАЛЕВОЇ ІНДУСТРІЇ В БРИТАНІЇ.

Лондон, 17 травня. — Не зважаючи на критику збоку консервативної партії, лейбуристський уряд Британії рішив продовжувати і завершити націоналізацію сталевої індустрії в країні. Рівночасно красний Комітет Лейбуристської партії напередодні свого річного конгресу рішив викинути з партії свого посла й директора сталеварної компанії, Алфреда Едвардса, за його розгнузданy критику урядового пляну щодо націоналізації.

СОВЄТИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ЗМІНУ НА ОКУПАЦІЙНИХ СТАНОВИЩАХ.

Берлін, 17 травня. — Совєтське інформаційне бюро офіційно заперечило поголоски про далекойдучі зміни на відповідних постах свого окупаційного управління в Німеччині. В неофіційальних повідомленнях стверджувано, що Кремль рішив відкликати своїх високих представників в Німеччині, закидуючи їм, що вони підпали під західні впливи. Відповідну чистку переводить тепер між большевиками в Німеччині спеціяльний висланник московського Політбюра, ген. Чарнов.

ЧЕСЬКІ ЛЕТУНИ ВТІКАКАЮТЬ ДО АМЕРИКАНЦІВ.

Мюнхен, Німеччина, 17 травня. — Американські військові власті повідомили про масову втечу з Чехословаччини в американську зону Німеччини вишколених під час війни у Великій Британії чеських летунів. Безпосередньо після большевицького перевороту в Чехословаччині вони втікали таки зі своїми літаками, а тепер продовжують втікати пішки, бо літаків бережуть.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ШКІЛЬНИЦТВА В МАДЯРЩИНІ.

Будапешт, Мадярщина, 17 травня. — Мадярський міністер освіти повідомив про примусову націоналізацію всіх шкіл в країні. Це зарядження звернене головно проти католицького шкільництва, що відмовлялося прийняти за базу свого виховання „теорії Маркса-Енгельса-Лєніна-Сталіна".

БРИТАНСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА У ФРАНЦІЇ.

Париж, 17 травня. — Від кількох днів в столиці Франції перебуває на відвідинах британська престолонаслідниця, принцеса Єлисавета зі своїм чоловіком. Їх відвідини в Парижі мають традиційний королівський блеск та позначені великою дружбою між британським та французьким народами.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30. 1911 under the Act of March 8. 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3 N. J.

КАРТИ НА СТІЛ!

Справа з „вирівнюванням суперечностей між Злученими Державами і Совєтським Союзом" відбилась широким відгомоном в цілому світі й наробила чимало халепи. Прийшлося вияснювати її теж і в британськім парляменті. Ернест Бевин, британський міністер закордонних справ, хоч був теж стурбований американською нотою до Совєтів, про яку він нічого не знав, проте обороняв американське становище і дорікав Совєтам, що розголосили по радіо речі, які були предметом довірочної, приватної розмови між американським амбасадором Смитом і совєтським міністром закордонних справ Молотовом. Коли неможлива, казав Бевин, навіть приватна розмова між амбасадором і міністром закордонних справ, то як в таких обставинах думати про замирення. Далі заявив, що як у світі нема миру, то в цьому винуваті комуністи. Одначе найважніше в промові Бевина це його заява, що не буде ніяких дальших переговорів з Совєтами, поки „Росія не виложить своїх карт на стіл", щоби було ясно, до чого вона змагає.

З цього виходило б, що як Росія виложить карти на стіл, тоді буде можлива дальша конференція, яка — як треба б догадуватися — мала б вирівнювати суперечності, які існують між Совєтським Союзом і Великою Британією та Злученими Державами. Ця конференція, як виходило б зі заяви секретара стейту Маршала, мала би відбуватись на терені Обєднаних Держав. Але що тепер уже годі позволити собі на таку конференцію, яка була б новою невдачою, новим Мюнхенським договором, тому, казав Бевин, треба її насамперед добре підготовити. Щоб таке могло статись, треба спершу Росії покласти свої карти на стіл.

Бевин, як бачимо, теж положив свої карти на стіл. Тільки їх ще не виложив і тому не знаємо, що саме є в його голові. З його слів виходить, що ці евентуальні переговори не мали б подобати на давні переговори Чемберлейна з Гітлером і не мали б довести до другого Мюнхену. Одначе Гітлер перед Мюнхеном ще не пустився був на цілковите грабіжництво, тому і був можливий Мюнхен, а тут маємо до діла з уже доконаним розбоєм Сталіна над багатьома країнами. Що ж тут Совєти виложать на стіл? Навіть не можуть так брехати, як брехав Гітлер в Мюнхені! Тут є факти, усім відомі грабежі, а на стіл могли б Совєти викладати хіба тільки пляни їх дальших агресій та робити щодо них якісь уступки, очевидно на словах.

Вдумуючись в усі ці важні справи, нам здається, що тут заноситься на якусь нову дипломатичну гру, на щось таке, що подібне до тих таємних дипломатичних кроків, про які тепер згадують державні мужі в своїх спогадах з минулої війни. Совєти в такій грі майстри. Якщо вони дійсно слабі, то відчуваючи небезпеку виложать на стіл таке миролюбне, що американці з дива не виходитимуть, але як готові вже тепер до розрахунку, то виставлять гармати, бомби, трійливі гази і т. п. Коби тільки те останнє нас не здивувало!

ІСПИТ ЗРІЛОСТИ

Твердження, що український нарід стоїть перед найбільш рішальним іспитом своєї історії, сьогодні вже не є тільки звичайною, втертою фразою. Про це свідчать не тільки „всі знаки на небі і на землі", але й цілком конкретні факти в міжнародному житті. Тільки сліпий не бачив би того, що теперішня непевність, торги та всякі гри не можуть вже тягнутися в безконечність, тоді як людство своїть під знаком атомової доби, що може його протягом одної ночі обернути в руїну, або дати йому неймовірну силу до дальшої творчої праці та розквіту. Доля світу мусить, бо мусить бути вирішена так, або інакше, ставляючи людство, всі народи і кожну людину перед рішальним іспитом. Франкова засада „кожний думай, що на тобі мільйонів стан стоїть", ще ніколи не мала такого смертельно поважного значення, як має його сьогодні. В цьому рішальному періоді історії людства перед кожним мусить виринути запитання: як мається справа з нами, з нашим народом, з нашою громадою і з нами самими? Отже, як мається справа з нами, американськими українцями?

Як повновартні і повноправні члени американського народу та громадяни першої країни в світі, Злучених Держав Америки, ми всі в основному здаємо собі справу з нашої історичної відповідальности. Під цим оглядом ми спокійні і з довірям йдемо назустріч подіям, що грядуть. Бо ми свідомі своєї сили і своїх можливостей і ми знаємо, що в нашому державному та національному проводі стоять люди, яких ми вибирали та виберемо і які будуть виконувати тільки волю більшости нашого американського народу. Ця свідомість і довіря до себе самих та до вибраних нами керівників нашою політикою, дозволяє нам самопевно виконувати нашу щоденну працю та з певністю і довірям глядіти в майбутнє. Важливе тільки, щоб сьогодні ми більше та пильніше, ніж коли, виконували наші громадські обов'язки та полагоджували всі свої справи під кутом добра цілости проблем.

Але ми у великій і могутній американській вільній сім'ї маємо ще деякі окремі обов'язки, що випливають зі свідомости нашого українського походження та наших почувань і обов'язків до народу, з якого походимо. І власне під цим оглядом ми, американські українці, здаємо тепер іспит зрілости, як його здає теж весь український нарід.

Наші брати в „Старому Краю" цей іспит без сумніву здали та продовжують його здавати своєю боротьбою, своїми жертвами та своєю кров'ю. Важкий це іспит, але він теж буде рішальний для майбутньої історії української нації. Практичним виявом цього іспиту зрілости українського народу на своїй землі є героїчна Українська Повстанська Армія, є мільйони тих невідомих лицарів, що кують долю свого народу у вогні боротьби та гартують її своєю кров'ю. Для того роду іспиту не тільки ми, але весь свободолюбний світ може мати тільки одну оцінку: найбільше признання і пошану та увагу.

Численна українська еміграція в Европі, як найближча до українського народу на власній землі та з черги найбільш рішальна для дальшого висліду українських змагань, теж здає свій історичний іспит зрілости. Під оглядом своєї свідомости, своєї суспільної та культурної і організаційної праці вона його вже здала з відзначенням. Єдиним недомаганням, що в багатьох випадках зменшувало а то й обертало в нівець успіхи в цих ділянках, було внутрішньо-політичне партійне розбиття, групові антагонізми та брак політичної єдности, що в українських обставинах є головною передумовою загального висліду іспиту та рішальною для оцінки зрілости.

Проте, в останніх днях і під цим оглядом надійшли радісні, хоча ще офіціяльно не потверджені вістки. Бо з різних джерел неофіціяльно довідуємося, що на славу собі та на погибель своїм ворогам всі українські політичні групи в Европі мали б вже погодитися на спільну базу створення одного політичного центру. Тим самим були б здійснені задушевні бажання всіх українців, для яких добро української справи є справді на першому місці не тільки на словах, але й на ділі. А для української еміграції в Европі це було б найкращим завершенням їхнього іспиту зрілости.

Наостанці, як мається справа цього іспиту зрілости серед нас, американських українців.

Насамперед треба ствердити факт, що до того іспиту ми маємо всі організаційні передумови. Ми маємо свої центральні інституції і комітети, завершені минулого року створенням одного представництва українців усіх американських країн, що ним є Пан-Американська Конференція в Ню Йорку. Ми маємо на це відповідні обставини, бо ми є громадянами першої країни в світі, ми маємо повну свободу рухів і слова і ми не потребуємо кожного дня жити страхом та непевністю завтрішнього дня. До цього іспиту зрілости ми силою наших обставин повинні б бути найкраще підготовані. Наскільки ми з цих обставин скористали і цю свою повинність виконали, покаже найближча будучність.

Сьогодні ми здаємо іспит зрілости цілим нашим суспільно-громадським життям та працею. З вдоволенням можна б відмітити оживлену в останньому часі ще більше працю нашого центрального представництва, іменно Українського Конгресового Комітету та Пан - Американської Української Конференції. В Ню Йорку відкрито репрезентативне бюро, в якому працюють заангажовані фахові сили, крім важливого видання „Українського Квартальника", приступлено до видавання в англійській мові „Українського Бюлетину", друге число якого тількищо появилося, в найближчому вже часі появиться більша праця про українську визвольну боротьбу останнього періоду та започатковано цілий ряд дальших важливих праць, що матимуть велике значення для поставлення української справи на американському і частинно на міжнародному терені та мало б бути свідоцтвом нашої зрілости. Проте, вислід цього нашого іспиту зрілости та його свідоцтво залежать ще у великій мірі від цілого нашого громадянства. Бо всі ці речі самі не ростуть в городі, ані не падають з дощем. Їх треба виконати, а на це потрібно людських сил та матеріяльних засобів, що їх може поставити до розпорядження нашим центральним комітетам наш загал. Щоби могти вив'язатися зі своїх найконечніших завдань, Конгресовий Комітет потребує щонайменше 50,000 долярів, за збіркою яких ведеться тепер відповідна акція. І власне в цій акції наше громадянство здає свій іспит зрілости. Досі нераз доводилося чути, що Комітет не виконує та не вив'язується з одного, чи другого свого завдання, але дуже рідко згадувалося про те, чи й як допомагається цьому Комітетові вив'язатись. Тепер кожний має нагоду і обов'язок виявити теж свою власну зрілість, бо тільки підсумок зрілости всіх наших громадян матиме рішальне значення для виявлення зрілости нашими центральними Комітетами. Сьогодні ми всі по своєму і на своїх місцях здаємо іспит зрілости, результат якого або відкриє нам двері до дальшого прогресу і творчої праці, або заставить нас усіх тупцювати на одному місці та продовжувати нарікання, що „бідні, бо дурні і дурні, бо бідні". На кінцевий вислід нашого іспиту зрілости вже не доведеться довго ждати. Кожний з нас зокрема і ми всі разом маємо в ньому останнє слово, а оцінку видасть історія.

Скінчився британський мандат в Палестині

ЗАЧАЛАСЯ НОВА ФАЗА БОРОТЬБИ ЗА ЖИДІВСЬКУ ДЕРЖАВУ В ПАЛЕСТИНІ.

З днем 15. травня ц. р. скінчився мандат Великої Британії над Палестиною, який вона виконувала впродовж 25 років з припоручення бувшої Ліги Націй. Британія мала завести в Палестині порядок, піднести її культурно та економічно, підготовити населення до самоуправи та довести до згоди місцеве населення, яке складається з арабської більшости і жидівської меншини, зокрема в тому напрямі, щоб можна було відбудувати жидам на якійсь частині цеї землі їхню давню батьківщину, або іншими словами, щоб там могла повстати самостійна жидівська держава. Так бодай розуміли жиди це останнє завдання Британії. Як розуміла свої завдання Велика Британія і як їх виконувала, говорить про це заява британського уряду, опублікована напередодні скінчення британського мандату в Палестині, в якій подано історію цього мандату. При цьому на самому вступі зазначено, що Британія не перебирає відповідальности за дальшу адмістрацію Палестини, себто за те все, що буде там діятись від дня 15. травня.

Палестина під британською адміністрацією.

Заява стверджує, що Палестина, яка була до першої світової війни частиною Туреччини, була зайнята британськими військами при кінці першої світової війни. Мандат над нею признала Британії Верховна Аліянтська Рада в 1920 році, що було затверджено Лігою Націй в 1922 році та Лозанським договором з 1923 року, в якому формально погодилась з цим теж і Туреччина.

Велика Британія виконувала мандат над Палестиною через наставленого нею Британського Високого Комісаря і Дорадчу Раду. Обовязки мандату були накреслені Лігою Націй, яка клала найбільший натиск на те, щоб облегшити життя населення цеї країни, а далі, щоб здійснити це, що британський уряд обіцяв в 1917 році своєю деклярацією про встановлення в Палестині „батьківщини для жидівського народу". Усе це мало б одначе діятись в такий спосіб, щоб нічим не шкодити не-жидівському населенню Палестини.

Британія мала далі помагати в спілці з жидівськими організаціями збільшити жидівську еміграцію до Палестини та помагати жидам у Палестині осісти на землі та загосподаритись. Коротко, обовязки Британії в Палестині були такі: поліпшити долю населення, допомогти жидам збудувати в Палестині „батьківщину для жидівського народу" та приготовити ціле населення Палестини до самоуправи.

Заява британського уряду представляє осяги британської адміністрації. Каже, що Палестина мала всього 750,000 населення, як вона перебрала мандат, і то примітивно живучого, анальфабетичного, нищеного хворобами і нуждою. Заява признає, що країну піднято в скорому часі дуже високо при допомозі жидівських капіталів і жидівської ініціятиви. Уряд концентрував свою увагу на поліпшення комунікаційної сітки, будову шляхів та залізниць і водопроводів, піднесення народного здоровя та життєвого стандарду населення. З поліпшенням обставин скоро зростало число населення, повставали що раз нові виховні інституції, жидівські та арабські. Прибуло 400,000 жидівських емігрантів і число жидівського населення, яке виносило в 1922 році 84,000 піднялось до 640,000. Тель Авів, який був малим селом, перемінився в модерне місто з 150,000 мешканцями. Промисл піднявся теж високо, а вартість випродукованих в 1947 р. товарів виносила біля 40 мільйонів фунтів стерлінгів. В цьому всьому — як це підкреслює заява — заважувала велика посвята жидів та велика їх жертвенність, але й це було б не помогло, якби не було охорони та допомоги збоку британської влади.

Найтяжче — з жидівською батьківщиною.

Та була одна проблема, яка зустрічала весь час найбільші труднощі. Це справа з „батьківщиною для жидівського народу". Щодо цеї справи не було і далі нема згоди між жидами і арабами в Палестині й в світі. Араби в Палестині та в сусідніх арабських країнах поставились дуже ворожо до плянів жидівських сіоністів, що бажали відродити в Палестині жидівську державу, яка там колись існувала. Акція сіоністів спричинила протижидівські розрухи в Палестині вже в 1920 році, а особливо гострі в 1929 р. В таких обставинах, каже заява, Високий Комісар намагався притягати якнайбільше жидів та арабів до керми країною в Дорадчій Раді, а теж наставав на те, щоб урядові становища на місцях займали люди з тамошнього населення. Це було підготовкою до самоуправи країни. Британія, каже заява, старалась усіми способами довести до цього, щоби могла повстати в Палестині жидівська батьківщина, як це є бажанням жидів, тільки, що не вживала до цього сили, себто не форсувала здійснення цього при допомозі збройної сили, бо до цього вона навіть не була управнена. Араби, кажеться далі, відкидали всяку думку про створення в Палестині „батьківщини для жидівського народу" у виді незалежної жидівської держави.

(Докінчення на стор. 4).

ПЕТРО МІРЧУК.

КОЛИ ГОРЯТЬ ЛІСИ

Оповідання з недавнього минулого.

(1)

—У нас якось інакше цвітуть каштани, інакше пахнуть вони, інакше навіть зеленіються їхні широкі листки. І мабуть інакше виглядає небо, хоч покрите тими самими зірками і той сам місяць у вечорі по ньому пливе. Весна і тут пахне розкішно і розворушує якісь приспані сили в душі і розбурхує кров. А всетаки якось інакше. І в найгарніші хвилини погідної весняної ночі не захоплює своєю красою розцвіла, зазеленіла природа Німеччини. Душа тужить за рідною Україною.

Так думав Дмитро, дивлячись крізь відчинені вікна у темінню сповиту весняну ніч. Йому згадалися такі ж весняні ночі, що він їх рік тому провів в Україні. А перш-за-все те, що найбільш зуміло надати чару тим ночам: чорноока Любця...

Це було ген, далеко звідси, над берегом бурхливого Дніпра, у Дніпропетровську. Як живі, стали ось перед його очима картини поруйнованого дещо міста і ті люди, що серед них він жив тоді. З молодечим запалом, з захопленням зайшов він був туди, пішком мандруючи оттак аж від Збруча і залишився тут по наказу організації. Положення, де-далі, ускладнювалося, або, можна теж сказати, виснювалося. На визволеній від одного наїзника землі треба було організувати й розпочинати рівночасно збройну боротьбу проти другого. Треба було знову ховатися в підпілля, жити подвійним життям, як ще колись до війни. Дмитро швидко порозумівся з міськими людьми, знайшов спільну мову із тими, що горіли святим завзяттям правдивої боротьби і став організувати все так, як він вважав за потрібне, і як було йому поручено. Для замилення очей Гестапа, що пильно придивлялося до всього, він вгруз в кооперацію. Для того, щоб могти втягнути молодь до праці і приглянутися з близька до неї, зорганізував товариський клюб. Тут сходилися студенти та студентки, як теж і робітництво.

Одного вечора з його знайомою, Наталкою, прийшла нова молода студентка. Розсміяна, весела, наче б те, що ділося кругом, вона зовсім не помічала. Дмитро теж зустрів їх безжурністю. Молода чорноока студентка сказала при привітанні невиразно, як це звичайно буває у панян, своє назвисько, так, що Дмитро його таки не зрозумів. Він тільки запамятав собі її імя, що зразу видалося йому таким солодким, як і ціла невеличка постать Любці.

Він розказував їм щось веселого. Згадував про щось минуле, а потім знов перейшов на питання сучасности, переплітаючи безжурність зі серйозними роздумуваннями. Увечорі він відпровадив її домів.

Другого дня зустрівся він з нею знов. Занятий своєю працею, поборюючи її труднощі, та звертаючи увагу на всі небезпеки, що стояли круг нього та його друзів, він всетаки знаходив час на те, щоб майже кожного вечора зустрічатися з нею. І сам не помітив, як це до того дійшло, що одного разу на прощанні їхні уста злучилися в гарячім поцілунку, вияв тихого, палкого кохання. Про нього, про кохання оте, говорили вони мало. Воно було біля них, більше: воно в них самих, в їхніх серцях, в їхній крові і в їхніх молодих душах.

Говорили про все і, на диво, розуміли себе в усьому вже часто навіть без слів, байдуже, що всю свою молодість аж досі провели вони в двох зовсім різних від себе світах.

Та небезпеки чигали зачасто. Одного вечора Дмитро не вспів вийти на стрічу. На провулку його заскочили Гестапівці зі зброєю в кищені. Відстрілюватися не було часу; в додатку було неможливим зважаючи на те, що в тюрмі сиділо якраз трьох друзів, які були б сейчас розстріляні, коли б він, рятуючись перед арештованням, пострілив був гестапівців.

Сірі, холодні мури відміряли маленький простір для нього і відділили від решти світу. Маленьке віконце пропускало крізь густі крати тільки жмуток світла та вид на порізані квадрати синього неба. Самота вхопила його в свої обійми, розлучивши з бурхливістю так багатогранного революційного життя у час збройного змагу двох великанів. Часто ставала перед очима його душі Любця. Чи знає вона, де він тепер? Чи знає, чого він того вечора не прийшов до неї, як завжди, хоч умовлявся був попереднього дня? Так хотілося б подати вістку до неї!... Та не було змоги. Післати записку і небезпечно, щоб не наражувати її, а в додатку, так воно якось склалося, що він і не довідався її назвиська. У революційній праці привик не питатися свох знайомих про нього, вживаючи завжди тільки імені і мимоволі непотрібно примінив це правило й до неї.

На допитах пройшло кілька тижнів. Самособою, важко молодому хлопцеві, що перед ним тільки розгортається життя, погодитися з думкою про те, що треба буде виректись усього, що треба буде стратити все і при глухому вистрілі та при свисті кулі прийдеться попрощатися з життям. А всетаки він погодився з тим. Закон революційної боротьби твердий і невблаганий. Говорив жеж він сам колись про „добу, жорстоку, як вовчиця": вона й стала оце саме перед ним, ще більше принадна своєю бурхливістю, як була колись в уяві, та рівночасно ще більше жорстока. В таких умовинах немає місця на сентимент. Треба вміти спокійно приняти все і бути твердим, як і сама доба.

(Дальше буде).

Методи пропаганди російського православія в Галичині

(Надіслане з церковних кол).

В другому році ще світової війни появилась в Італії (тоді ще невтральній державі) в щоденнику „Корере д'Італія" (28. II. 1915) стаття, що її сьогодні по 30 літах треба з великим заінтересуванням п р о ч и т а т и. Вона така актуальна й по своїому заголовкові й по змісті, що її треба сьогодні подати до відома ширшій суспільності, своїй і чужій. З неї побачимо брак всякої зміни в московській політиці, буть вона біла чи червона, теж і зглядом української Церкви. Передаємо у перекладі і найголовніше з тієї італійської двошпальтівки. Ось він.

„Не наша це вина, що мусимо так скоро вже заговорити про події російської православної пропаганди й гонення, що діється сьогодні в Галичині. А матеріял тут майже вичерпний...

Ми вже оповідали, що одним із перших російських діл у зайнятому Львові було: заняти греко-католицьку церкву св. Юра й перемінити її на російсько-православну. Архиепископ Евлогій, яким ми займались вже кілька разів, по торжественному богослуженні в тому храмі забрав рівнож греко-католицькі церкви в Бродах і Золочеві, перемінюючи їх на православні храми, як це подали „Биржевие Ведомости" (5. XI. 1914) та „Южний Край" (24. XII.).

Зновуж один кореспондент „Фремденблят-у" пише 24. січня зо Станиславова в Галичині таке: „Ледви росіяни заняли місто, а вже забрали католицьку катедру для своїх богослужень. Військові капеляни одержали розпорядження відправляти російську православну богослужбу з найбільше лише можливим наближенням до греко - католицького обряду, шоби тим улекшити навернення населення. Щоб унеможливити всякі протести, губернатор казав арештувати єпископську капітулу й інтернував її в Кнігинині". Досі австрійський кореспондент. Але навіть з російських часописів виходить, що ці богослуження не обмежуються лише до самої Служби Божої. Бо навіть сам архиеп. Евлогій дав приклад протикатолицької пропаганди й то в католицькому храмі. Він наприклад, використав одне богослуження (гл. „П р и к а р п а т с к а я Руссь" і „Рєчь" з 31. XII. 1914), щоб у промові сказати між іншим таке: „Я є думки, що ці збори є замітним кроком на дорозі до возеднання Галицької Руси з Російською Імперією. Немає сумніву, що таке возеднання станеться в мурах цього святого храму. Воно вже започате ділами нашої славної й побідної армії, та скріплене свобідною волею цього народу, але буде остаточно довершене й благословлене лише молитвою й благословенням Церкви, нашої спільної, одної, прадідівської Церкви російсько-православної".

„Биржеве Ведомости" з 16. XII. 1914 пишуть, що командант Ярославського гарнізону повідомив оберпрокурора Св. Синоду, що головну церкву міста перемінено вже в російсько-православну й що 13. грудня тут правилась перша Служба Божа. По висказу Мітроцького, члена Думи й завзятого пропагатора православія в цей спосіб перемінено вже неменше як 50 греко-католицьких церков.

Якщоб повелось змагання Росії „навернути населення Галичини на прославіє, то католицька церква стратила б около три й пів мільйона вірних. Що дотеперішних успіхів знаним є вже, що певне число населення в повіті брідському й золочівському вже є „навернене". „Кіевь" з 18. XI. 1914 р. писав, що за два лише місяці вже 30,000 осіб перейшло на православіє й додавав, що між ними находяться рівнож „деякі священики греко-католики". Якщо ця вістка є правдива, то число їх мусить бути справді дуже маленьке, бо інакше не занедбали б похвалитись докладним числом.

Що до засобів уживаних до „навертання" галицьких селян, є дуже трудно про них довідатися, бо російські часописи, очевидно, про них не пишуть... Але нам вистарчить пригадати собі, як відбувались „добровільні й непримушені" навернення в 1875 р., щоби мати влучний погляд на методи, що їх вживається й сьогодні. Ціль є та сама, тому й засоби, по всій правдоподібності, будуть тотожні.

Події з 1875 р. обширно задокументовані в одному урядовому звідомленні, що його подав англійський уряд 5. березня 1876 р. Палаті Громад. З того звідомлення, що лежить перед нами, виходить, що як колись так і сьогодні російський уряд наслав цілі полки російських православних батюшок і монахів, які заняли церкви й парохії; наслідок був такий, що по документі ч. 3) „в деяких селах селяни цілковито залишили ходити до церкви. Тому закликувано на поміч поліцію й військо; в одній парохії вбито врьох селян, а багато поранено... З документу ч. 5) бачимо, що методи насилля стали згодом ще дошкульніші; селяни, що не хотіли підписати заяви були засуджені на вязницю й грошеві кари від 10 до 15 рублів, а села, в яких не схоплено винних мусіли платити по 200 аж 400 рублів"... Селяни, вірні своїй вірі, прогнані зо своїх хат, або самі втекли в ліси, де тисячами гинули з холоду (гл. док. ч. 9. з Варшави)...

Дня 27. січня (док. ч. 9) перейшло 50,000 людей разом із 26 священиками греко-католицькоми на православіє. Подробиці цього „навернення" подані в документі ч. 12. „Навернення" 50,000 греко-католиків довершено різними способали, між якими замітній відсоток припадає на тілесні кари. В деяких парохіях усі, що проявились постійніші були вивезені в глиб Росії, або на Сибір; інші бачучи все своє майно розграблюване козаками подались і підписали заяви. В інших повітах розділяли гроші, коли бачили, що опір населення буде менший. В ще інших уживано тілесних побоїв, аж доки селяни не подались заявляючи, що роблять це лише уступаючи насиллю...

По документові ч. 13. „в деяких селах селяни (неписьменні!) заявили, що вони не знали, що вони підписували; в інших заявляли, що уступають перед насиллям і лише у власному іменні, а їх діти хай думають про себе самих і ліпше поступлять". А в додатку до документу ч. 14. сказано: „Пролилась кров тих, що відказувались; їх піддано найбільш жорстоким мукам, а ціле населення було допроваджене до такої зневіри й нужди, що дехто відбирав собі життя, так, що лише по довгій боротьбі осягнено позверхні успіхи".

Неможливе переповісти жахливий образ цього, що є в тих документах. Тисячі населення згинули по лісах, чи тюрмах, в Сибірі, або й у лічницях, де сконали без опіки, опущені лікарями й зарядом, який випродував їхній харч і одіж.

„Англійський уряд безпеперечно заслужився збираючи ці неопрокидні й урядові документи", кінчить свій допис автор в 1915 році. Але й у 1948 році не треба більше нічого додавати, як лише повторити останнє коротке речення з допису 1915 року: „А ця сторія й сьогодні повторюється!..."

Подав В. Т.

Д-р Никифор Гірняк.

Українські Січові Стрільці

у 1918 році.

3)

4. Реорганізація Леґіону в березні 1915 р. та її наслідки.

До половини березня 1915 р. Леґіон УСС-ів не мав ніякого організаційного с т а т у т а. З 2,000 добровольців, заприсяжених у Стрию, зорганізовано спершу 2 і ½ куренів за зразком куренів загального ополчення (ляндштурму) і їх підпорядковано команді львівського, потім 25. корпусу генерала Петра Гофмана. Політичним експонентом Леґіону була Українська Боєва Управа, назначена Головною Українською Радою у Львові в серпні 1914 року. Воєнне Міністерство признало було УБУправі великі права, включно з правом іменування старшин. Одначе цих прав ніколи не стверджено на письмі й команда корпусу їх у практиці не признавала. В складі УБУправи не було ні одного чоловіка з військовою освітою (як це було з польським Леґіоном). Тому військові кола з УБУправою не числилися, а команда корпусу трактувала наш Леґіон як курені загального ополчення і не думала брати на увагу особливого, політичного характеру Леґіону УСС-ів.

На команданта Леґіону запропонувала УБУ видатного педагога, Михайла Галущинського, поручника загального ополчення в запасі. До війни він поклав був великі заслуги в організуванні й веденні приватної гімназії Р. Школи в Рогатині. Був непересічним педагогом, але військового діла не знав і не любив. Він не таївся зі своїми думками, що Леґіон УСС-ів загалом непотрібний та що шкода жертвувати нашу молодь, бо з цього й так не буде для нації ніякої користи. Він приняв обовязки команданта Леґіону нерадо, тільки в порядку громадської дисципліни. З тієї причини він не тільки не справився з початковими трудноцами Леґіону, але й дозволив команді корпусу зіпхнути себе до становища референта справ Леґіону в генеральній булаві корпусної команди. На ділі-ж рішаюче слово в цих справах мав начальник генер. булави полковник Лямезан (про якого вже вгорі була згадка), поляк, здецидований ворог українців і їх Леґіону УСС-ів. Тільки незвичайна хоробрість УСС-ів, які в боях нераз рятували ситуацію корпусу, а до того натиск згори вищих кол австрійської державної політики примушували полковника Лямезана терпіти Леґіон як конечне зло.

Зимою 1914-1915 Воєнне Міністерство передало Леґіон УСС-ів у віддання Міністерства Краєвої Оборони. Воно дозволило організувати доповнююче тіло для Леґіону (Кіш) та доручило команді корпусу перевести реорганізацію Леґіону. На ділі-ж мала це бути перша організація, бо її досі не було. Корпусна команда, фактично-ж полковник Лямезан, вирішив цю справу так:

1) Бойові сотні Леґіону УСС-ів зформовано у два курені й приділено до 129-ої та 130-ої бригад, 55-ої дивізії, львівського корпусу. Оба курені були самостійні, від себе незалежні. В організаційних справах вільно було командам куренів ставити внески до наших політичних кол у Відні тільки в службовій дорозі, через корпусну команду. Команди куренів позбавлено права висилати старшин в запілля на відпустку, або службово. Це право признано за командами бригад.

2) Новозорганізований Кіш УСС-ів підчинено безпосередно корпусній команді, згл. начальникові булави цієїж команди. Але командантові Коша не заборонено листуватися з нашим політичним представництвом, а то з огляду на обовязок рекрутації новобранців, який доручено команді Коша.

3) Команду Леґіону знесено, а дотеперішний командант, Михайло Галущинський, став, як вище згадано, референтом справ Леґіону при команді корпусу.

Статут Леґіону, дуже неповний і для нас некорисний, був ділом полк. Лямезана. Він мав доволі великий вплив на дальшу долю Леґіону. Він відбирав старшинам польових куренів ініціятиву в невійськових справах. Вона мусіла силою обставин перейти на Кіш до якого нераз зверталися старшини з фронту, деколи доручали йому перевести якусь окрему справу. Напр. Зимою 1915-1916 р. коли на кілька місяців замовкли гармати й стрільці могли спокійніше обдумувати своє становище серед воєнних подій та звязані з цим можливості розвязки наших національних проблєм, старшини 2. куреня організували політичний гурток, на якому велися живі дискусії політичного характеру й оформлювався світогляд нашого стрілецтва. Тоді й задумав цей старшинський гурток видавати власний ж у р н а л („Шляхи") і цей задум можливо було реалізувати тільки при допомозі Коша.

Кіш був усе розташований недалеко фронту, в етапі корпусу й це вможливлювало йому легкий звязок з бойовими куренями. Це було дуже корисне, коли ходило про взаїмне порозуміння між старшинами Леґіону. Одночасно команда могла вдержувати постійний звязок з нашими політичними колами у Відні та нашими установами у краю. В часі, коли їзда невійськових осіб була дуже обмежена, або й взагалі неможлива, Стрілецтво могло виручити „цивілів" і було звязковим органом між нашими громадянськими колами центру — Відня і краю — Львова.

(Кінець буде).

ПАЛЕСТИНА—АРАБАМ, каже Абдуля, король Трансйорданії, а як так станеться, то жиди вже дістануть своє „національне пристановище" титулм своїх горожанських прав.

ВШАНОВАНО ПАМЯТЬ С. ПЕТЛЮРИ

(Докінчення зі стор. 1-ої)

ді та чесно і вірно захищали інтересів нації — говорив бесідник. При цьому він зокрема згадав про покійного полк. Евгена Коновальця, що згинув в Ротердамі від тої самої злочинної ворожої руки, що й Головний Отаман й що разом з Головним Отаманом увійшов в історію як символ боротьби за волю України, на вівтарі якої вони оба зложили своє життя. Головний святочний реферат про покійного Головного Отамана виголосив д-р Тиміш Олесіюк, обговоривши докладно політичну і військову діяльність покійного Отамана, великого українського борця, героя і мученика за вільну і від нікого незалежну, демократичну Українську Державу. Доклад д-ра Олесіюка буде надрукований в цілости на сторінках „Свободи"". Академію закрив д-р Мишуга, пригадуючи слова покійного Головного Отамана про завдання української еміграції, що закликав її до активности і творчої праці, бо „під лежачий камень івода не тече". Академію закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

Повідомляємо урядників і членів відділів 14, 27, 76, 133, 152, 219, 240, 272, 322, 359, 371 і 413 У. Н. Союзу, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

згаданих відділів відбудуться

В ПЯТНИЦЮ, 21. ТРАВНЯ (MAY 21, 1948)

В UKRAINIAN CENTER, 180 WILLIAM ST., NEWARK, N.J.

Маємо важні організаційні справи до обговорення і вирішення, а тому урядники й члени вище поданих відділів повинні конечно прийти на ці збори.

В. Салабун, Ю. Баранюк.

Скінчився британський мандат в Палестині

(Докінчення зі стор. 2.)

Це, що в роках від 1930 до 1936 прибуло до Палестини 182,000 жидівських емігрантів, дало притоку до арабських розрухів, звернених, як кажеться у заяві, проти британського уряду, що допускає жидів, а далі й проти жидів. Тоді було вбитих до 4,000 осіб. Це дало притоку до розслідів Королівської Комісії під проводом лорда Піля, яка у своїм звіті з 1937 року подала, що причиною розрухів було домагання арабів, щоби Палестина стала незалежною та їхня боязнь, що Британія встановить у Палестині жидівську державу. Комісія запропонувала означити кінець мандату і заявилася за поділ Палестини між жидів та арабів, а теж за обмеження еміграції до Палестини до 12,000 осіб річно.

Пропозиції цеї Комісії і другої Комісії Вудгеда не довели до нічого, бо на них не давали своєї згоди ні жиди, ні араби. Тоді британський уряд пробував наново годити жидів з арабами і в тій цілі видав „Білу Книгу" з 1939 року. В ній він заявив, що з огляду на гостру арабську опозицію Британія повинна би відложити справу жидівської батьківщини в Палестині на неозначений час, збільшаючи в цьому часі жидівську еміграцію до Палестини проти волі арабів, або допомагати творенню жидівської держави через таку еміграцію, на яку араби дадуть згоду. Одначе не маючи права вживати сили, ні не бажаючи так поступати, британський уряд рішився допускати від 1939 року впродовж 5 років по 75,000 емігрантів до Палестини, а по пятьох роках дальшу еміграцію припинити, якщо араби будуть проти неї.

Ліга Націй з тим не погодилась. Британський уряд хотів вийти з новою пропозицією, але вибухла війна і справу припинено. Не зважаючи на це в 1939 році прибуло до Палестини багато жидів поза квотою і те саме повторюється до сьогодні, не зважаючи на деякі депортації незаконно прибуваючих, та на це, що навіть нема в Палестині бараків на приміщення такого великого числа нових емігрантів, що далі дістаються різними шляхами та способами до Палестини. З цею нелегальною еміграцією, каже заява, вяжеться тісно теж і жидівський терор, якого — на щастя — не було в часі війни, але який зріс до великих розмірів по війні, потягаючи за собою цілий ряд політичних вбивств. Вивласнення,, крадіж муніції з британських складів зброї й т. п. переводить, як каже заява, Гагана, незаконна жидівська мілітарна сила, контрольована Жидівською Агенцією. Терористична акція цеї організації з останнього періоду є загально відома. Справу злагоди конфлікту в Палестині пробував розслідити Американсько-Британський Слідчий Комітет, створений в 1945 році на пропозицію президента Трумана. Він заявився в 1946 році проти поділу Палестини, а за негайне допущення 100,000 жидівських емігрантів до Палестини. Потім у Лондоні обдумувано спільно з американськими урядовцями плян поділу Палестини на дві автономні провінції: арабську та жидівську. Та американський уряд на предложені пропозиції не погодився, ні не погодились на них жиди та араби. Жиди домагались жидівської Палестини, а араби арабської, себто такої, де араби були б у більшості.

Вкінці опинилася ця справа в Обєднаних Державах. Британський уряд представив справу так, що в Палестині є 1,200,000 арабів і 600,000 жидів, та що ті останні хочуть мати свою самостійну державу, а араби є проти цього. Переговори виявили, що не можна ніяк погодити жидів з арабами.

Спеціяльний Комітет Асамблеї Обєднаних Держав прослідив цю справу і більшість його запропонувала 31. серпня 1947 року, щоби поділити Палестину на дві части: жидівську та арабську. Британський уряд зложив заяву, що він не буде форсувати силою такої ухвали, та що в таких обставинах він рішений забрати британські війська з Палестини до 1. серпня 1948, а зректись дальшої адміністрації країною з днем 15. травня.

Жиди згодились на предложений Обєднаними Державами плян поділу Палестини, але араби виповіли цьому плянові війну. По 27 роках угодових зусиль Британії, кажеться при кінці заяви, не вдалось погодити жидів з арабами. Яких 84,000 британських вояків не вистачали на втримання порядку через жидівський терор, що має тепер до розпорядимости наймодернішу зброю. Тепер, з днем 15. травня, зачинається нова фаза в історії Палестини — одверта війна між арабами і жидами. Британський уряд одначе вірить, що обидві сторони вкінці зрозуміють трагедію Палестини, коли вони захочуть опановувати її силою. Війна готова знищити все, що осягнено в Палестині під економічним та культурним оглядом за цілих останніх 30 років. Справу Палестини не можна вирішити силою, а тільки — компромісом.

Таке є останнє слово Британії.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Окружні збори відділів У. Н. Союзу.

Запрошені й повідомлені оголошенням в „Свободі" урядники й делегати 21 конвенції Українського Народного Союзу зійшлися 2 квітня на окружні збори для важної справи. Заступлених було 26 відділів, а це свідчить про заінтересування членів і урядників громадськими справами. Були делегати аж з Милвил, Трентону, Честеру, Клифтон Гайтс, а прибув теж предсідник У.Н. Союзу М. Мурашко, головна радна О. Штогрин і гол. радний С. Слободян.

Зібрання відкрив і переводив нарадами голова Окружного Комітету д-р В. Ґалан, пригадуючи, що це є збори організаційні, головно для приєднування нових членів до У.Н.Союзу. Він по черзі покликав промовців.

Першим був гол. радний С. Слободян, який виказав працю филаделфійських відділів. Більша частина їх виконала свій обовязок під час теперішньої кампанії, але були й такі, що обовязок занедбали і тому число Союзових членів ще не досягнуло цифри 50,000. Хто занедбав, таким п. Слободян пригадав, що ще час відбитися.

Головна радна О. Штогрин пригадувала на способи приєднування членів, виказуючи їх зі своєї практики. Саме з цих причин, що делегати можуть обмінятися думками, такі зібрання є корисні.

Головний предсідник М. Мурашко зложив наперед привіт від Головного Уряду всім приявним, подякував урядникам і делегатам за щиру співпрацю під час теперішньої кампанії, пригадав, що У.Н.Союз має вже маєтку $10,000,000, але не має ще 50,000 членів. Тому, що старші члени вимирають, треба завзято працювати для приєднання молоді, щоб не лише втримати теперішній стан, але ще й його збільшити. З приходом молодих членів відмолоджується теж і організація. Молодь тепер легше притягнути в союзові ряди, бо маємо аж 9 родів знаменитих поліс на всі потреби і апліканти мають в чім вибирати при обдуманні родів обезпечення. З такими полисами не повинно бути важко докінчити кампанію за 50,000 членів, пригадував гол. предсідник.

Організатор У.Н.Союзу, Антін Маланчук, виказував свою працю в Филаделфії й околиці і звідомив, що деякі відділи перевищили свою „квоту" при організуванні, одначе вони не могли нагородити недостач, які зазначилися в тому, що деякі урядники таки не хотіли працювати і тим злим прикладом стримували інших.

По таких промовах прийшло до інтересної дискусії. Були такі, що критикували наші недомагання, інші вказували на потребу відновленої енергії, бо самою критикою лиха не дасться направити, а були такі, що обмежилися до запитів, ставлених до предсідника. Очевидно, п. Мурашко знав, як кожному відповісти й тому збори прийшли до висновку, що таки треба працювати. Рішено запросити п. Маланчука до помочі при організуванні негайно по Великодні.

Після подяки за терпеливість членам, делегатам, урядникам, радним і голові, д-р Ґалан закрив наради зазивом щоб учасники виконали те, що ухвалили.

С. Слободян,
секретар округи.

Пластовий Конгрес в Ашафенбургу

В днях 26—29 березня 1948 р. відбувся Пластовий Конгрес Сеніорів та Старших Пластунів при участи запрошених гостей, (кілька сот осіб) відомих діячів українських установ та репрезентантів нашої преси, в однім з більших українських скупчень — Ашафенбургу. Зізд відбувався під гаслом „в дальшу мандрівку до великої мети", з моттом... за нами **„Пройдений Шлях"**, — ми йдемо **„До Великої Мети"**; ось зупинка! Зберімо досвід про **„Наше довкілля підчас мандрівки"**; завтра йдемо в дальшу дорогу — погляньте, чи **„виряд у мандрівку"** у нас достатоний та які **„найближчі перспективи нашої мандрівки"**; уважно слухайте: **„наказ перед вимаршом"** — у дальшу мандрівку до Великої Мети! — Конгрес розпочато Богослуженням в обох церквах: греко-католицькій та православній, по яких у величавій театральній салі, прибраній образом св. Юрія, пластовою лелійною, емблемою пласту та символом Конгресу, килимами та портретами основоположника укр. пласт, руху, д-ра О. Тисовського, проф. Сев. Левицького, проф. І. Чмоли та основоположника світового пласту Бі-Пі. На стінах розвішено гасла Конгресу, як: „Софія і Юр" — символи нашої мети), (Ідея Соборности), „Не Ти, не Я — а Ми" (Ідея Великої Спільноти), („Не убі бене ібі патрія, а убікве про патрія") наказ пластунам на чужині). До Президії запрошено Верховного Пластуна „Сірого Льва" проф. Северина Левицького та відчитано привітання, які наспіли майже від всіх українських організацій. Провід нарад Конгресу обняв голова Головної Пласт. Старшини, скавтм. д-р А. Фіголь. З рефератів слід відмітити про історію Українського Пласту „Пройдений шлях" Верховн. Пластуна „Сірого Льва", „До Великої Мети" — виховний ідеал пластового руху скавтм. д-ра В. Яніва, „Наше довкілля підчас мандрівки" — відношення пласту до зовнішнього світу пл. сен. М. Доринського, виголос. інж. Кульчицьким, „Виряд у мандрівку": техн. орг. виряд — скавтм. Яр. Гладкий; госп. виряд — пл. сен. інж. А. Мілянич; дух. виряд — скавтм. д-р Ю. Старосольський, „Найближчі перспективи нашої мандрівки" — напрямні пластового руху скавтм. мгр. Яр. Рак, „Здоровля, як основний виряд пластуна в мандрівці" д-р М. Грушкевич, та „Наказ перед вимаршом" — підсумки нарад скавтм. д-р А. Фіголь. Після заприсяження сеніорів та відспівання пластового та національного гимнів, Верховний Пластун закриває Конгрес. Не бракувало і пластової музи. Один вечір присвячено пластовій творчості. Рівночасно відкрито пластову виставку та видано 5 чисел бюлетену Конгресу.

Осок.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти А просвіта — це сила.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. Любов, від. 37, повідомляє всіх членкиць, що місячні збори відбудуться в четвер, 20. травня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул., згідно з ухвалою минулих зборів. Просимо прийти на означений час. Також просимо приєднувати нових членкиць і вписувати свої діти до Союзу; принимаємо на різні кляси обезпечення. — За уряд: А. Погранична, предс.; А. Ґенеґа, кас.; А. Ігнатюк, секр.

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишіть сейчас!